

Taalcontact tussen NL en NGT

Waar NGT en Nederlands elkaar ontmoeten...

Het unieke van twee talen in een verschillende modaliteit is dat je Nederlandse woorden en gebaren uit de Nederlandse Gebarentaal (NGT) tegelijkertijd kunt produceren: terwijl je een gebaar maakt, kun je er iets bij zeggen. Dat is niet mogelijk bij twee gesproken talen, bijvoorbeeld Nederlands en Spaans. De invloed van NGT en Nederlands op elkaar is een interessant onderwerp van onderzoek.

Ons land kent tussen de 15.000 en 18.000 dove Nederlanders die gebarentaal als eerste taal gebruiken en het Nederlands als tweede taal. De meeste doven zijn dus tweetalig. Daarnaast zijn er ook veel ernstig-slechthorenden met Nederlands als eerste taal die veel gebaren gebruiken.

Nederlands met gebaren

Terwijl dove kinderen met dove ouders echt Nederlandse Gebarentaal als eerste taal kunnen verwerven, krijgen dove kinderen van horende ouders meestal een andere vorm van NGT aangeboden, om de eenvoudige reden dat de meeste horende ouders deze taal niet (goed) beheersen. In de praktijk zie je vaak dat deze kinderen gesproken Nederlands gecombineerd met gebaren uit de NGT leren. Deze combinatievorm wordt Nederlands met Gebaren (NmG) genoemd.

Naar de taalvorm die door dit intensieve taalcontact ontstaat, heeft Beppie van den Bogaerde, vaak in samenwerking met [Professor Anne Baker van de Universiteit van Amsterdam](#) onderzoek gedaan. Maar dan naar de taalvorm die dove ouders gebruiken met hun horende kinderen.

Dr. Beppie van den Bogaerde is [Lector Dovenstudies](#) en tevens coördinator van de [masteropleiding Dovenstudies/eerstegraads Leraar NGT](#) van het [Instituut Gebaren, Taal en Dovenstudies](#) van Hogeschool Utrecht.

Interview met Beppie van den Bogaerde

Van den Bogaerde vindt het fenomeen taalcontact heel interessant. "Het is een mengeling van lexicale en grammaticale aspecten. Daar proberen we als onderzoekers grip op te krijgen."

Voorstander van tweetalige opvoeding

"De medische wereld heeft nog te vaak als speerpunt dat dove kinderen zo horend mogelijk moeten worden gemaakt", meent Beppie van den Bogaerde. "Die gedachte wordt met de huidige [cochleaire implantaten](#) (CI) bevorderd. Deze implantaten geven goede resultaten, maar als het apparaat uit is, of kapot, dan zijn de kinderen toch doof. Daarom ben ik voorstander van een tweetalige opvoeding, zodat een kind kan blijven communiceren, met of zonder CI."

Tweetaligheid leidt vaak tot taalcontact. Van den Bogaerde vindt het fenomeen taalcontact heel interessant. "Het is een mengeling van lexicale en grammaticale aspecten. Daar proberen we als onderzoekers grip op te krijgen. De onderzoeksresultaten zijn bijvoorbeeld heel interessant voor horende ouders met dove kinderen. Vijfennegentig procent van de dove kinderen heeft horende ouders. Gebarentaal hebben deze ouders moeten leren als tweede taal, en ze zijn er vaak onzeker over."

Niet-perfecte gebarentaal is ook oké

Van den Bogaerde promoveerde in 2000 op het onderzoek 'Input and Interaction in deaf families'. Ze onderzocht de manier waarop dove moeders met hun dove en horende kinderen communiceren. Dat doen ze in het Nederlands, Nederlandse Gebarentaal en Nederlands ondersteund met gebaren.

"Mijn onderzoek houdt zich juist bezig met die taalvermenging, met wat er gebeurt als NGT en Nederlands met elkaar in contact zijn. Welke kenmerken heeft die contactvorm? Dat is relevant voor alle horende ouders die denken dat ze niet goed genoeg gebaren."

Uit mijn onderzoek blijkt dat als gebarentaal grammaticaal niet perfect wordt gebruikt, dit niet zo heel erg is voor de taalverwerving van dove kinderen. Zij krijgen in allerlei situaties, ook via school en leeftijdgenootjes vaak genoeg de goede vorm NGT aangeboden.

Niet-perfecte gebarentaal is altijd beter dan alleen maar gesproken taal aanbieden. Zolang deze horende ouders maar veel visualiseren en elementen van de NGT grammatica (zoals localiseren en de gebarenruimte) gebruiken, wordt er in ieder geval gecommuniceerd."

Nieuwe taal?

Nederlands met gebaren heeft verschillende vormen. Bij veel horende mensen volgt het volledig de grammatica van het Nederlands, maar worden bijvoorbeeld zelfstandig naamwoorden en werkwoorden ook in gebaren uitgedrukt. Deze vorm van tegelijkertijd praten en gebaren heeft weinig met NGT te maken.

"Maar er bestaan ook andere vormen", vertelt Van den Bogaerde, "waarbij niet alleen het lexicon maar ook de grammatica van de beide talen vermengd wordt. Deze speciale vorm van code-switchen (steeds tussen twee talen wisselen) wordt code-blending genoemd, omdat het tegelijkertijd kan gebeuren. Apart bekeken is het noch Nederlands, noch NGT, maar samen wordt het iets nieuws. We denken dat het een nieuwe taalvorm zou kunnen zijn."

"We weten niet of horende ouders hetzelfde doen als dove ouders, dus ook code-blenden, of dat ze echt alleen maar Nederlands met wat gebaren gebruiken. Hier zou ik ook graag onderzoek naar doen. Momenteel zijn we nog bezig om de mengvorm van de dove ouders verder te onderzoeken. "

Nieuw onderzoek

"Dat code-blending is heel interessant", vindt van de Bogaerde, "omdat het naast lexicale ook grammaticale elementen van het Nederlands combineert met grammaticale elementen uit de NGT, op zo'n manier dat de zin toch vloeiend is en niet al te veel de grammatica van de twee talen verstoort. Bijvoorbeeld in de zin *Jij moet nu het boekje pakken, dan zal ik voorlezen, ok?* worden woorden en gebaren als volgt gecombineerd:

"De woorden en gebaren die onder elkaar staan, worden tegelijk gemaakt. In het Nederlands zijn de woorden moet, het, zal en ik weggelaten, omdat de NGT grammatica (werkwoord op laatste plaats in de (bij-)zin wordt aangehouden, terwijl in de NGT het gebaar straks de toekomende tijd van zal aangeeft. Samen maken de woorden en gebaren een hele zin. Deze vorm van code-blending kan tot heel complexe structuren leiden, die we nu nader willen bekijken."

De communicatie van dove moeders

Dove moeders en hun dove en horende kinderen: hoe communiceren zij?

Samenvatting van het artikel

In dit artikel komen enkele onderdelen van mijn proefschrift *Input and Interaction in deaf families* aan de orde (Van den Bogaerde, 2000). Het onderwerp waarop ik mij richt is de interactie tussen vier dove moeders en hun drie dove en drie horende kinderen.

Met de dove kinderen wordt voornamelijk Nederlandse Gebarentaal (NGT) gebruikt en een beetje gesproken Nederlands. Met de horende kinderen wordt een mengvorm van gebaren en woorden gebruikt, maar ook NGT en Nederlands. De dove kinderen gebruiken zelf voornamelijk NGT, terwijl de horende kinderen zowel NGT als gesproken Nederlands bezigen, maar ook de mengvorm.

De interactie tussen de dove moeders en hun dove kinderen is verschillend van die tussen de dove moeders en de horende kinderen, voornamelijk omdat voor gebarentaal een ander aandachtspatroon vereist is dan voor gesproken taal.

Lees hier het hele artikel.

Codewisseling

'Code-wisseling in moeder-kind interactie in dove families' een artikel van Anne Baker & Beppie van den Bogaerde.

In dit artikel bespreken wij het gemengde taalaanbod van vier dove moeders en de **gemengde taalproductie** van hun drie dove en drie horende kinderen.

Muysken (2000) onderscheidt verschillende vormen van code-wisseling: insertie, alternantie and congruente lexicalisatie. Wij hebben deze definities toegepast in de analyse van de taalgegevens en vonden dat de dove moeders voornamelijk de laatste vorm van codewisseling, nl congruente lexicalisatie gebruiken.

Dit resulteert in een mengvorm van NGT (Nederlandse Gebarentaal) en Nederlands, in structuren die zowel voor de NGT als het Nederlands gelden. Lexicale insertie komt ook voor, zowel in NGT als in Nederlandse uitingen.

De dove kinderen (tot drie jaar) die nog maar beginnende tweetaligen zijn, uiten nauwelijks gemengde uitingen. De horende kinderen laten echter duidelijk zien dat zij code-wisseling gebruiken, onder invloed van het taalaanbod.

Lees hier het hele artikel

Uit:

Bogaerde, B. van den & J. Nortier, 2006

Bimodaal codewisselen: simultaan spreken en gebaren. Toegepaste Taalwetenschap in Artikelen 75:1, 79-88.

Etniciteit en taal

[Dr. Jacomine Nortier](#), universitair hoofddocent bij de [afdeling Taalkunde van de Opleiding Nederlandse Taal en Cultuur, Faculteit Letteren, Universiteit Utrecht](#) verzorgde tijdens de lezingendag van Instituut Archimedes de lezing: Taal en etniciteit

Voor haar onderzoek is Nortier verbonden aan het Utrecht Institute of Linguistics UiL-OTS. In onderwijs en onderzoek richt ik mij op sociolinguïstiek, taalcontact en meertaligheid.

Nortier: "Taal wordt niet alleen gebruikt om informatie uit te wisselen, het is ook een middel om de etnische identiteit mee uit te drukken. In mijn lezing zal ik ingaan op de vraag wat etniciteit eigenlijk is en op welke manier sprekers taal kunnen gebruiken om etniciteit uit te drukken.

Ik zal ingaan op verschillen tussen de Turkse en Marokkaanse gemeenschap in Nederland en hoe die verschillen ook in hun gebruik van het Nederlands tot uitdrukking komen. Data komen niet alleen uit gesprekken die Margreet Dorleijn en ik met scholieren hebben gevoerd maar ook van website-forums die veel worden bezocht door Turkse en Marokkaanse jongeren."

[Bekijk hier de powerpoint van haar lezing.](#)

[Op de website van Nortier staan geluidsfragmenten.](#)

Alle rechten voorbehouden.

Er rust copyright op dit dossier en andere werken van Onderwijsweb.nl. De eigenaar van Onderwijsweb.nl, de Faculteit Educatie van de Hogeschool Utrecht, behoudt alle rechten (waaronder auteursrechten, merkrechten en octrooien) met betrekking tot de op de website gepresenteerde informatie (waaronder teksten, grafisch materiaal en logo's). Als gebruiker mag u de informatie op beeldscherm bekijken en desgewenst afdrukken. Iedere openbaarmaking of verveelvoudiging, zoals het verspreiden, verzenden, opnemen in een ander werk, netwerk of website, tijdelijke of permanente reproductie, vertalen of bewerken of anderszins hergebruik, is niet toegestaan, tenzij Onderwijsweb.nl en de betreffende auteur als bron wordt vermeld. Commercieel hergebruik is alleen toegestaan met toestemming van de Hogeschool Utrecht en de auteur. Twijfelt u of u gegevens van Onderwijsweb correct worden gebruikt, neemt u dan contact op met de webredactie(redactie@onderwijsweb.nl).